

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII, Ч. 204. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 2-го вересня 1939.

No. 204. Jersey City, N. J., Saturday, September 2, 1939.

VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода“ BERGEN 4-0237. — Тел. У. Н. Соммер BERGEN 4-1018. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA.

FIVE CENTS ELSEWHERE

РУЗВЕЛТ КАЖЕ ФЛОТІ БУТИ НА ПОГОТІВІ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт дав приказ, щоби безпосередньо повідомити всі американські військові кораблі про німецько-польський військовий конфлікт. З Білого Дому вийшло таке повідомлення: „Президент дістав новину 2:50 передполуднем телефоном від амбасадора Бидла в Варшаві і через амбасадора Буліта в Парижі, що Німеччина наїхала Польщу і бомбардує чотири польські міста. Президент поручив повідомити про це армію і флоту негайно. Можливо, що в кількох годинах наступлять чергові інформації”.

АМЕРИКА ГОТОВА ДО ТОРГОВЛІ З ЄВРОПОЮ.

ВАШИНГТОН. — Голова „Реконструкшен Фінанс Корпорейшен“, Джес Джовнс, заявив, що його інституція має чимало резервних грошей, якими можна буде фінансувати торгівлю з воюючими європейськими державами, не звертаючи уваги на акт Джансона, яким забороняється продавати на борг тим державам, які не хочуть сплачувати старих боргів.

ТЕЛЕФОНІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ З ЄВРОПОЮ ПЕРЕРВАНІ.

НЬО ЙОРК. — Телефонічні комунікації з Європою, які йдуть через Лондон, перервані. З Європи прийшло повідомлення, що лиш телефонічні розмови, звернені до Банку Англії, будуть почувати. Зрозуміло, що будуть також почувати офіційні розмови.

ЧУЖА ВАЛЮТА СПАДАЄ.

НЬО ЙОРК. — На ньюйорській біржі чужа валюта зазнала поважної знижки. Головно потерпів фунт стерлінгів і французький франк. Впали також чужі бонди.

БОРІТЬБА ЗО ШПИГУНАМИ.

ВАШИНГТОН. — Головний федеральний прокуратор, Мурфі, заявив, що боротьба з чужими шпигунами, що діють на терені Америки, ведеться нещадно. Всі вони будуть вилучені, заявляв він, і не повторяться вже та ситуація, що була в 1917 році. Мурфі мав конференцію з головою федеральних агентів, Гувером. На днях він вибирається до Каліфорнії.

ЯПОНСЬКІ ЛЕТУНИ В АМЕРИЦІ.

СІЕТЛ. — Японські летуни, що вибрались довікола світу в цілі скріплення дружельних відносин з іншими народами, прибули до Сіетла, Вашингтон, де зробили першу свою зупинку. Їх вийшли повітати деякі американці. Та водночас ворожо настроєні американці влаштували протияпонську демонстрацію й носили написи, що закликають до бойкоту японських продуктів і до знищення японського імперіалізму.

ЛЕТУНСЬКІ БАЗИ НА АЛЯСЦІ.

ВАШИНГТОН. — Морські власті підписали контракт з підприємцями в цілі будови великої летунської бази на Алясці.

ПРОТИВОЄННІ ГОЛОСИ.

БОСТОН. — На конференції американських ветеранів чужих війн бесідники підкреслювали, що Америка не повинна мішатись до європейської війни. Сенатор Кабот Лодж сказав, що, вмішавшись в європейську війну, Америка не зможе зберегти своєї демократичної системи й муситиме ввести диктаторство. Генерал Ботлер гостро виступав проти спроб втягнути Америку в війну. Він казав, що американська армія повинна обороняти Америку тільки тоді, коли територія Америки загрожена. „Ні крапля американської крові не повинна бути пролита на чужій землі” говорив він.

РЕГУЛЯЦІЯ ДЛЯ ЛЕТУНСТВА.

ВАШИНГТОН. — Американські військові власті виробляють правильний для цивільного летунства, як воно має поводитись, через які території перелітати. Цей правильник буде головню відноситись до чужих летунів, що прилітають до Америки.

ЗМІНИ В КОРПОРАЦІЇ СВІТОВОЇ ВИСТАВИ.

НЬО ЙОРК. — Президентів Світової Корпорації, Гроверові-Гвейленові, відібрано чимало влади, коли назначено нового голову директорів, фінансиста Гібсона. Гібсон перебере в свої руки всі фінансові справи вистави, які в останніх часах знаходяться не в дуже світлому стані. Вистава побоюється, що внаслідок війни чужі держави готові зовсім зліквідувати свої павільйони. Вона звернулася до президента Рузвелта, щоб він по можності відмовляв чужі держави від того.

ТЕАТР — ЦЕ ЛЮКСУС В АМЕРИЦІ.

ВІЛІЕМСТАВН. — На зїзді Інституту людських взаємовідносин дискутовано ролю американського театру. Бесідники говорили, що внаслідок високих цін вступу до американських театрів останні стали „недемократичною інституцією”, до якої мають доступ лиш ті, що розпоряджаються великими грошми.

ВІЙНА МІЖ ПОЛЬЩЕЮ І НІМЕЧЧИНОЮ

АССОШІЕТЕД ПРЕС ПОДАЄ: НІМЕЦЬКІ ЛІТАКИ БОМБАРДУВАЛИ КРАКІВ, КАТОВИЦІ, ТЧЕВ І ЧЕНСТОХОВУ. В Данцігу боротьба.

Французька агенція Гаваса стверджує, що Німеччина розпочала військові кроки супроти Польщі. А польська амбасада подає, що німецькі війська ввійшли на польську територію в чотирьох місцях.

Американське радіо подає: Німецькі літаки бомбардували 11 польських міст, між ними Варшаву.

ЗАСТРІЛИВ ПОМИЛКОВО СВОГО ТОВАРИША І НАМАГАВСЯ СКІНЧИТИ САМОГУБСТВОМ.

В середу ввечерю, 21. червня, вибрали чотири мешканці з села Зубри, коло Львова, до сусіднього села Козельниці красти полуницю з чужих городів. Бронислав Кульчицький та Йосиф Полуднак залізли по полуницю до городу проф. Бринського во Львові, а Пешхавка Станислав і Семп Войтх до сусіднього городу Фридриха Ербара, де преспокіжно почали зривати чужі полуницю до своїх кошиків. Тимчасом надіхав до Львова проф. Бринський самоходом і сполошив злодіїв зо свого городу. Одноразом почали втікати їхні опільники з сусіднього городу. Злодій Кульчицький міркував, що його здоганяє проф. Бринський і тому відвернувся та вистрілював дівчі з револьвера. Від куль згинув саме його товариш Пешхавка, який біг за Кульчицьким. Коли Кульчицький довідався про вбивство свого товариша, вернувся до хати і вистрілом з револьвера в голову намагався скінчити самогубством. У важкому стані відвезли його до шпиталю до Львова.

5,440 ЛЮДЕЙ РОДИТЬСЯ В ОДНІЙ ГОДИНІ.

Один американський статистик видав друком книжку п. заг. „Що діється в світі в одній години”. На основі підсумків ствердив він, що в одній годині родиться на землі 5,440 і вмирає 4,630 людей, винається 1,200 і розводиться 85 пар, а поліційні хроніки занотовують 19,850 різних проступків, в тому 15 убивств. Підсумки цієї статистики не є точні, бо низка країв, напр. Китай і Індія, не мають точного перепису населення. Можна мати великі застереження до рубрики „проступки”, бо в світі поповнюють дуже багато проступків, про яких поліція ніколи не довідується. Як би не було, американська преса широко розписується про цю книжку й не без гордості підкреслює, що і в тій ділянці ЗДА побили світовий рекорд.

БУДУЮТЬ „ДОМИ ЛЮДОВЕ” У ЖОВКІВЩИНІ.

На терені жовківського повіту почали польські суспільні організації такі будови: у Майдані „Дом Стшелецький” у Сапошні, Дальничі і Красичині „Доми Людове Т. Ш. Л.”, а в Глинську „косцюлек”. Проектують будову „Дому Людового” в с. Мервині.

ЖЕРТВИ ГРОМІВ.

В часі бурі, що перейшла над Тернополем і околицею, грим убив 19-літнього наймита В. Кусого. — В лісі під Куропатниками, бережанського повіту, знайшли тіло гайового М. Борака, що згинув від удару грому.

ГРАДОВА БУРЯ НАД СТРИЩОЮ І РОГАТИНЩИНОЮ.

Над стрийським і рогатинським повітами 21 червня сильна градова буря. Град у деяких місцевостях знищив на 50% землерод.

„ПІВКОЛЬОНІ” ТА ЧИТАЛЬНІ ТІШЛ.

У Тернополі відбувся зїзд голов повітових управ „звізюнку шляхти загродової” з тернопільського воєводства під проводом начальника Миколи Терлецького. На зїзді обговорили організаційні справи та справу організації літніх „півкольоній” для дітей членів „звізюнку”. До цих „півкольоній” прийматимуть діти від 10 до 16 р. життя зовсім безплатно. „Півкольонії” відкривають у кількох місцевостях. У селах: Цвітотів, Ріпинцях і Береманях, повіту Бучач, ТШЛ заснували польські читальні.

12 ТАЙНИХ ГОРАЛЕНЬ... У ЧОВНАХ.

На областях здолунівського і рівненського повітів скарбова влада викрила 12 тайних горалень... у човнах. „Фабриканти” продукували самогін уночі, а в день ховали апарати в копичі сіна. Всіх їх потягнули до судової відповідальності.

МАРШАЛ ГЕРМАН ГЕРІНГ.

німецький міністер війни й начальник німецької ради національної оборони, що має диктаторські права в Німеччині на час війни.

ПРОГОЛОШЕНО ПРИЛУЧЕННЯ ДАНЦІГУ ДО НІМЕЧЧИНИ

БЕРЛІН. — Німецька пресова агенція подає, що Альберт Ферстер, голова данцігської держави, проголосив злуку Данцігу з Німеччиною.

ГІТЛЕР ПРО ВІЙНУ З ПОЛЬЩЕЮ.

БЕРЛІН. — Дня 1. вересня, в годині 5:30 рано, канцлер Гітлер приказав німецькій армії „відповісти силою на силу”, і то в тому розумінні, щоб вона силою відповіла на „польські атаки”. Рівночасно проголошено блокаду польської пристані Гдині. Гітлер подав, що Польща відкинула мирові пропозиції у справі Коридора та „кріваво переслідує німців”.

СОВЕТИ ЗАТВЕРДИЛИ ПРИЯЗНЬ ІЗ НІМЕЧЧИНОЮ.

МОСКВА. — Верховний Совет затвердив односторонньо союзовсько-німецький договір про ненапад. Рівночасно вислано до Берліну військову місію у справі закінчення військового договору. Советський прем'єр і комісар закордонних справ, Молотов, підкреслив, що Совети є тепер з Німеччиною і німецьким народом у приязні. Згадав бувшого комісара закордонних справ, Літвінова, що давав себе дурияти демократіям, а особливо Англії, що то підсувала Німеччині плян загарбання України.

ДРУГИЙ ЗІЗД ПРЕДСТАВНИКІВ О.У.Н.

ПАРИЖ. — Націоналістична Пресова Служба подає, що в однім з європейських міст відбувся зїзд відпоручників О.У.Н., на який прибули представники з різних українських земель і імїграції. Затверджено полк. Андрія Мельника головою Організації Українських Націоналістів. Вибрано новий провід і прийнято нову широку програму та видано маніфест, відповідний до грізної хвилі, що зиває всіх „об'єднатися біля особи вождя Андрія Мельника”.

ПОЗБАВЛЕНО ГРОМАДЯНСТВА.

ВАРШАВА. — Урядовий польський вістник проголошує у новім списі імені 131 українців, роджених у Польщі в 1920 і 1921 роках, яких позбавлено прав польського громадянства, а це за намагання боронити Карпатську Україну.

НЕМА КІНЦЯ ПОЛЬСЬКИМ СУДАМ ПРОТИ УКРАЇНЦІВ.

БЕРЕЖАНИ. — Польський суд судив від 7 до 12 серпня 14 молодих українців за приналежність до О.У.Н. Підсудні заперечили вину. Як свідки виступали довірені польської поліції. Вони заважили, а свідкам оборони, що доказували невинність підсудних, суд не дав віри. Чотирьох підсудних покарано в'язницею від 1 до 15 років.

САМБІР. — Окружний суд судить 13 українських хлопців і дівчат із Поляни біля Хирова за їх участь у традиційній паханаді в честь поляглих українських воїнів і співання по паханаді українських патріотичних пісень. У часі цього торжества стріляла польська поліція, при чому впали дві українські жертви. На розправу покликано велику масу свідків і тому вона потребає довше.

„НА СЛАВУ УКРАЇНИ”.

КЕРЕСТУР (Югославія). — В днях 4, 5 і 6 серпня відбулися в У. Н. Домі в Керестурі сходини студентів та учеників українців з цілої Югославії. Такі сходини відбуваються тепер кожного року підчас ферій. У поклик на сходини читаємо: „Сестри і браття! Учні і студенти! Всі на сходини! На них зміцнюємо свою ідеологію і зєдинюємось у ширій вірі та любові на славу України”.

ЩЕ Є СОТКИ УКРАЇНСЬКИХ СВЯЩЕНИКІВ У ТЮРМАХ.

ЛЬВІВ. — „Новий Час” з 19. серпня подає, що з слідчої в'язниці випущено на волю таких українських священиків: о. д-ра Кладочного, о. Ріпецького, о. Гаука, о. Дідича, о. Поточняка, о. Мака, о. Філяса, о. Чайковського і о. Воробія. Та по інших тюрмах сидять іще сотні українських священиків, головню за метрики.

ПОДРУЖОЖА ЛЮБКИ КОЛЕССИ.

ЛОНДОН. — Любка Колесса, світової слави в'яністка, дочка відомого університетського професора д-ра Олександра Колесси, вийшла заміж за англійця, д-ра Трейсі Філіпса, визначного діячомата, бувшого губернатора одної з англійських колоній в Африці, нагородженого почесним докторським ступнем за наукові праці. На прийнятті, влаштованім віце-графинею Маргаретою Діллон, матір'ю д-ра Трейсі Філіпса, з нагоди подружжя, були, як подають лондонські газети, дуже визначні особистості з дипломатичних і наукових кол.

УКРАЇНЕЦЬ У ВАРШАВСЬКІЙ ОПЕРІ.

ЛЬВІВ. — Баритон Теодор Терен-Юсків, оперний молодий артист, який здобув недавно першу нагороду на конкурсі молодих співаків, заангажований до варшавської опери на сезон 1939-40. Згадаймо артист-співак є свідомим українцем і добре відомим українському громадянству.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893.

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

3 Канаді належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВАЖНИЙ ЗВОРОТ

Коли зачав назрівати в Європі новий військовий конфлікт, українці в Америці заважали собі питання: по чий стороні стануть Злучені Держави, колиб рішили в той чи інший спосіб заангажуватися в європейську війну? Відповідь на це питання була і є для американського громадянина українського роду особливо важна, бо вона торкається добра Америки й України. Американські українці свідомі того, які обов'язки тягнуть на них як громадян Злучених Держав. Вони знають, що мають боронити інтереси того краю, який їх прийняв до тебе. Це так, коли мова про стару нашу генерацію. Бо про молоду, тут роджену і виховану генерацію, не треба й говорити: вона вже природно зв'язана з цією землею і її долею. Але так є, що як стара так і нова генерація не можуть викинути з серця того, що їх в'язав з українською кров'ю, з Україною. А що найбільшим ворогом незалежної України є Москва, тож не диво, що всіх нас тут лякало, коли ми бачили, як широко розросталась тут усюди пропаганда в користь Росії, себто Советів. Особливо давалось це нам відчувати в часі творення Карпатської України, коли то пішла завзята пропаганда проти українства, як такого, що ніби є сліпим знаряддям у руках Гітлера в його експансивній політиці, що змагає до розбиття Советів, які являються нібито протинацістичним барометром і оборонцем демократії. Тут треба було брати під увагу ще й те, що еwentуально Злучені Держави опиняться разом з Англією і Францією по стороні Советів у війні з Німеччиною. Знову така комбінація готова була улежшати більшовицький пропагандистський наступ на українське життя українських імігрантів у Франції, Канаді й Злучених Державах. А це скомплікувало українську визвольну акцію українських іміграцій, а зокрема українську акцію в Америці. Та тепер те наше положення основно змінилось. Принаймні в тому напрямі, що більшовицькі агенти не зможуть ставити нам так легко явних перепон у нашій виявлюванні більшовицьких злочинств, доконуваних Москвою над українським народом під Советами. Тепер уже може дехто перестане квестіонувати голодову смерть мільйонів українців під Советами. А маємо тут на думці отих різних „приятелів“ Советів, що то тепер остворили з приводу німецько-советської приязни.

Що в Америці слідний дуже поважний відворот від Советів навіть з боку тих, що їх досі ревно попирали і виправдували, завважає кожний, що читає американську пресу. Ось цей момент треба нам усім спільними зусиллями використати для висвітлення перед американським загалом і американським урядом правди про положення українського народу під Советами. А також правди про змагання українського народу до здійснення кличів справжньої демократії, себто справжнього самовизначення народу, а тимсамим і самовизначення України.

3 ДЕРЖАВИ ГНЕТУ І ТЕРОРУ: 3 ПОЛЬЩІ

Парцеляція і колонізація української землі.

Одно з найбільшочіших і ших умовинах, при незвичайно низькій вибагливості українського селянства є найменший простір, що потрібний, щоб родину заняти і дати їй прохарчування. А тимчасом, заледви 8,3% є таких, що мають вистарчальну площу, а 45% не може дати родині виживлення. Та це перенаселення не було б ще так страшно при інших господарських відносинах. Якщоб тут були промислові осередки, де можнаб зайві руки заняти, якщоб була відкрита еміграція до інших країв, або принаймні менше така можливість, як була до світової війни, що велике число сільського населення виходило сезонно на роботи до інших країв, тоді життя ставало б може й на половину легше.

Якже тому лиху зарадити? В 1921 році було на всіх землях у Польщі мільон карловатих, нежиттєздатних господарств. В той час було ще 1 міль. 600 тисяч гектарів земельного запасу. Але внаслідок цивільної і військової колонізації цей запас зменшився сьогодні до пів мільйона гектарів і то в той час, коли дохід карловатих господарств упав нижче 1/3 доходів з 1927-28 року. Булаб однією радою: доповнити карловаті господарства до нормальної величини, до самостатистичності. Ще в 1936 казав у варшавському сеймі прем'єр (М. Косціялковський) про перелюднення села, про великий надмір рук, здібних до праці, що праці не знаходять. Тоді він зробив слушну завагу, що чим менша смуга землі стоїть до розпорядимості, тим більша кончесть планово тією землею розпорядитися й використати для найважливіших завдань, отже м. і. для доповнення карловатих господарств. Але — як то кажеться в народній приповідці: „байка ся бає, хліб ся рубає“.

Вже в польському законі з 1925 р. про земельну реформу було застереження, що першештво набувати землю мають передовсім власники малоземельних господарств. В 1926 р. навіть вийшов розпорядок, що окреслював, яке господарство треба вважати самовистачальним. Головною прикметою самовистачальності поставлено — якісь землі. Господарство, що мало 5 гектарів (га) землі третьої класи, або 3,33 га. землі першої класи, або 4,17 га. землі другої класи, 6,66 га. 4-тої класи, або 10 га. 5-тої класи рахується за самовистачальне. Хто мав би господарство з меншою кількістю землі, як по вища норма, той мав би вважатися за малоземельного, а тимсамим мав би право доповнити кількість землі купуванням. Ці приписи що обов'язували на просторі цілої польської держави — нічого собі. Але виконання...

Хто не мав у метриці „ринокатолий“, то навіть як купив землю, то йому грозило відібрання купленої землі. Декуди самі дідиці, що жили з нашим селянством, що розуміли його потреби, старалися продати свою землю місцевому населенню. Але місцеві польські організації підняли лемент, що польська земля переходить в руки українців і викликали постанови, що „приватної“ парцеляції не може бути, тільки державна, себто під контролею. Повстали нові уряди, які добре стежили за тим, щоб ані клатик землі не пішов в українські руки. Кидуючи облудний страх, що дідицівську землю забрали українці, підносили польські громадські організації гасло: „ані пади землі українцям“. Але це було вже поза законом, так би мовити — в власній громадській пильності.

І от на 1939 р. ввійшли в життя нові норми на основі розпорядку з 7-го грудня 1938. Згідно з тим розпорядком міністерство рільництва вилучило Галичину згідно тих постанов, що мірляли самовистачальності господарства кількістю та якістю землі (як це було подане вище) та заведло іншу норму, де самовистачальність господарства залежно від положення смуги. Так напр. інші норми для Борщівщини, інші для Станіславщини і т. д. Тим розпорядком пом'янено кількість землі, що становить про самовистачальність господарства. Все це сталося тільки з політичних оглядів, а не господарських: щоб стало землі для більшого числа спроваджених колоністів. А місцеве населення? Хто тим журиться? Може пропадати...

Кажуть, що дідицівська земля в Галичині має перейти в польські руки, бо це земля „польська“. На якій основі? Перед завоюванням Сх. Галичини польським королем Казимиром Великим вся земля в Галичині належала до українських бояр і до вільних селян. В ході історії українські бояри, що колись боролися проти самовільного відбирання їм прадиної землі, опинилися на дрібних загородах і пережили на них до наших часів як дрібна українська „загородова“ шляхта. За неї тепер іде свіже змагання та воєнний по Варшавах. Тільки ті великі бояри, що в ході історії перейшли в чужий табір, затримали свою землю. Та велика шляхта забрала теж землю від вільних селян і перемінила їх у кріпаків. Таким чином 98% тієї землі, що тепер в руках польських дідиців, була це земля українських бояр і вільних селян. Вже за часів Австрії втратили українські селяни 800,000 моргів землі у користь польських панів, які не раз биками позбувалися українських кріпаків, що були приречені тікати у світ за очі. Тому то в дідицівській лані естільки поля означеного назвою „пустка“.

А й за скасування панщини (1948 р.) мусіли українські селяни сплатити величезні суми, а ці платні закінчили шойно в 1915 році, коли вже на світі горіла велика війна!

Отже польські пани були тільки формальними власниками землі. Фактичним її господарем було українське селянство: зразу як її власник

гої класи, 6,66 га. 4-тої класи, або 10 га. 5-тої класи рахується за самовистачальне. Хто мав би господарство з меншою кількістю землі, як по вища норма, той мав би вважатися за малоземельного, а тимсамим мав би право доповнити кількість землі купуванням. Ці приписи що обов'язували на просторі цілої польської держави — нічого собі. Але виконання...

На 1939 і 1940 р. призначив польський уряд розпарцелювати 58,187 га. землі. Якщо власники не розпарцелюють тієї кількості впродовж 1939 р., то забере держава через свої банки і розпарцелює її примусово. Поміж кого? На доповнення малоземельних господарств треба 2 мільйони гектарів, а є лише пів мільйона. Отже виходило би, що треба розпарцелювати поміж місцевих селян. З весною 1939 р. навіть об'єдналися чотири українські партії для оборони тезис, що земля має припасти автохтонному населенню відповідно до національного і віроповідного числа. За цим гаслом не брак навіть голосів автохтонних римо-католиків;

але хто з ними в такому випадку рахується!

Так отже можна надіятися, що в найближчому часі стануть на нашій землі нові люди, нові господарства, нові села. Бо для колоністів є все: кредит, віддодження, кошиол, школа, „дом людодви“, а навіть окремішні громада. І як колись наш неосвічений селянин не раз вимовлявся від участі в якомусь ділі, бо знав, що його „хлопа не скинуть“, то сьогодні не може того сказати. Можуть скинути і гепнути вим, аж застонте!

І коли в таких умовинах наше селянство творить при допомозі і проводі інтелігенції велетемські культурні й господарські цінності, то не важе з його боку просто-теорійство, яке треба підсказати кожному, хто тільки може. Львів, 9. серпня 1939.

X.

НАПЕРЕДОДНІ

Рим порожній... Всі, що тільки мали можливість вийти, вийшли. Часописи приносили звістку, що за вчорашній день продано на півтора мільйона більше залізнодорожних квитків, як звичайно продається. Бо вчора було Ферагосто, 15. серпня, що в Італії найбільше свято. На Ферагосто всі мусять виїздити кудись, на море чи в гори. Замикають крамниці, бюра, і — ідуть. А що їхати на один день не випадає, то ідуть звичайно на тиждень, а Рим, а з ним і інші великі міста, порожніють. Нервовим людям, що не можуть спати від великого міського гамору, представляється єдина на рік доба на якійнебудь компроміс. Діти чути ані одного автомобільного мотора, тиша і спокій.

Сьогодні вранці я був в одному міністерстві, мав дуже пильну і спішну справу. Пішов до знайомого голови департаменту. — На відпустці. Його помічник? — Таксамо. Помічник помічника? — таксамо. І так далі... Нарешті докотився до якогось урядовця, що мусить виконувати обов'язки цілого департаменту. Ясна річ, що він, витираючись хусткою, запевнив мене, що йому просто фізично неможливо зайнятися тепер моєю справою... Я мусів признати йому повну рацію, і головне мусів висловити йому глибоке співчуття, що він морується отут у бюрі, коли всі інші — на зеленій траві...

І це тоді, як усі часописи, а головне чужинецькі часописи, розписуються про неминучість, і то нагальну, великих, трагічних подій! Якось трудно вірити. Власне, сидючи тут у Римі, та ще в ці ферагостівські дні...

А тимчасом треба вірити. Бо зрештою вже й італійські часописи досить помітно змінили свій тон. Особливо за два останні дні. Навіть після зальцбурзького побачення італійська преса, все визнаючи німецькі права на Данціг, продовжувала запевняти Польщу у „вірній, незмінній, виявленій ріжними подіями“ італійській до неї приязні... Тепер бодай уже трохи менше з цієї „приязні“, але умовлювання прийди до голови по розум ідуть далі все із зростаючою силою. Проскакують вже й погрози, що коли Польща не опам'ятається, то втратить не тільки Данціг, але й незалежність, якої викажеться негідною...

Можна думати, що підчас зальцбурзьких розмов між Чаном та Рібентропом і Гітлером вирішено, що Італія зужине всіх своїх впливів, щоби переконати Польщу поступитися добровільно. Італійська преса вся йде цією лінією, і ось наприклад „Іль Корере“

делля Сера" пускає на цілу першу сторінку величезними літерами напис: „Данцігську проблему треба розв'язати швидко і радикально в рамках великих проблем, що мучать Європу. Варшава мусить вибрати: або піти шляхом справедливих переговорів, або піти назустріч конфлікту, без усякої надії“.

Проте, трудно думати, що би Польща могла тепер, коли її головний провідник, маршал Ридз-Сміглі, зробив данцігську справу справою честі польської армії й держави, піти на повну капітуляцію. Бо йде мова про повну капітуляцію в цій справі. Берлін не визнає можливим піти на якінебудь компроміси. Діти нього теж тепер, після численних промов Гітлера і інших видатних осіб німецького режиму, і головне після тих переслідувань, що їх зазнають німці в Польщі, як про це подає Німеччина, данцігська справа, а з нею вже і справа Коридора, набрала теж значіння „честі“. Коли з обох боків падають колоси про честь держави і війська, то тут уже хіба тільки чудо може відвернути небезпеку конфлікту...

Тут іде тепер мова тільки про одне — коли саме?

З того коротенького опису римської порожнечі, що запам'ятовувала у зв'язку з Ферагосто, можна зробити висновок, що це не так відразу. Люди, що кохаються в пророцтвах, вказують на тиждень між 27-го серпня (свято, що мало бутись у Таненбергу) і 3-го вересня, коли має зібратися в Нїрнбергу річний Конгрес Націонал-соціалістичної Партії, що має бути присвячений „справам миру“. Отже щоб він міг присвятити себе справам миру, треба, щоб до 3-го вересня данцігська справа вже була вирішена. І тут приходить італійська теорія „блискавичної війни“... Але чи так воно дійсно буде, довідаємося пізніше. Тимчасом живемо в повній свідомості передгрози.

Звістки, що доходять з Галичини, дуже сумні. Польський терор шаліє. Вязниці переповнені. Арештують за найменшу дрібницю!... Крім того приходять побоювання, щоб Совети не скористали з ситуації і не заняли Галичини... Проте всі готові винести найгірше, щоб тільки з тих загальних і індивідуальних жертв повстала українська держава!

Євген Онуцький, Рим.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІ

Гери, Інд. — До жертводавців на визвольну боротьбу (ч. 167 „Свободи“) додати: „Іван Гоменюк \$1, Іван Щербак \$1, Корере \$1“.

Карел Чапек.

ГОРДУБАЛ

КНИГА ПЕРША.

8)

Гафійка шепче йому до уха: „Вуйку Степане, я сьогодні бачила прехороше шенятко!“

„Але йди“, дивується Степан поважно. „А я бачив зайчику з трьома малими зайченятами“.

„Е, скрикує Гафійка, „а де?“

„В конюшні“.

„А застрілиш їх в осени?“

Степан скоса дивиться на Гордубала: „Ну, не знаю“.

Порядний чоловік, думає собі Юрай з полегкістю, дитина його любить; до мене так не прийшла. Щож, дитина звична; але що навіть не згадала про ті образки, що я їй привіз з Америки. Треба було б посідати Степанові, догадується Гордубал і шукає очима за своїм деревляним кувриком.

„Маєш свої річі зложені на оселі“, каже Поляна — за

всіди була така дбайлива, думає Юрай і подається поважно до тої купки Америки. „Так це для тебе, Гафійко, ці образки й цей тоді-бер“.

„Що це таке, вуйку?“ не розуміє Гафійка.

„Це ведмедик“, пояснює Маня. „Бачила коли живого ведмедя? Там за нами в горах вони водяться“.

„А ти їх бачив?“ — наполягав Гафійка.

„Ну, бачив. Роблять брум-брум“.

„А це, Поляно, для тебе“, каже Юрай неміло. „Це дурниці, ну, але я не знав, що“... Юрай відвертається й перебірає, щоб так він міг дати Степанові. „А це, Степане“, висушує з себе, „може пригодиться тобі: американський ніж і люлька американська“.

„Ах, ти“, скрикує Поляна зненацька, її очі наповнюються слізьми й вона вибігає з хати

— ну, Поляно, що сталося?

„Дякую красенько, господарю“, вклоняється Маня, показує всі зуби й подає Юраєві руку. Гей, ти, яку маєш силу в руці! з тобою варто було поміритись. Ну, слава Богу, відіхнув Гордубал, це маємо тепер за собою.

„Покажи мені той ніж, вуйку“, просить Гафійка.

„Диви“, пишастесь Степан, „це ніж з Америки, цим ножем я тебе вибірю американську ляльку, хочеш?“

„Авжеж-вуйку“, пишчить Гафійка, „але напевне“.

Юрай широко й блаженно всміхається.

VI.

Але ще не все залагоджено. Юрай знає, що годиться. Коли чоловік вертається з Америки, то мусить показатись у коршмі, привитатись з сусідами й лощуватись їх горіркою. Хай кожен бачить, що не з порожніми руками й не з ганьбою вернувся. Гей, шинкарко! Кожному чарку й добре наливай. Щож не знаєш Гордубала? Чи ж не майнер з Америки? Хай лунає по селу, хто це вернувся, нумо ходім подивитись на Гордубала, жінко, давай чаботи й свиту.

„Я скоро вернуся, Поляно, але ти йди спати й не чекай“, примовляє Юрай і широкою ходою, щоб усі бачили, шкандибає чорною вулицею до коршми. Чим тільки не пахне село: деревом і коровами, соломом та сіном, а це запах гусей, а те відгонить роменом та кропивою. Нема вже в коршмі старого Сая Берковича, якийсь рудий жид встає від стола й з недовіром питається: „А що панові треба?“

У кути сидить хтось, хтоб це міг бути, міг би це бути Хлобуняк, справді Андрій Хлобуняк, по вулиціному Гусар, дивиться на Юрая, начеб хотів крикнути: Чи це ти, Юраю? Авжеж це, я, Андрій Гусар, ніхто інший. — Ну, не крикнув Гусар, тільки дивиться; а Гордубал, щоби показати, що він тутешній: „Чи живе ще старий Беркович, коршмарю?“

(Далі буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО
В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДНОГО СОЮЗУ.

НАБІЖУЧІ ТЕМИ

ПУБЛИЧНА ОПІНІЯ В АМЕРИЦІ?

Великий місячник „Форчен“ зробив розслід публічної опінії в Америці у важких питаннях міждержавної політики й каже, що переважаюча течія серед американців стоїть за те, щоб Америка збійкотувала диктаторські країни, якби вони виповили війну проти коної трієнебудь держави; не змішувалася до війни, навіть щоб рятувати Англію й Францію перед можливою повною прогрою; але вате воювати з Японією, якби треба було врятувати перед нею Філіппіни.

Бавае часто, що люди не відповідають на поставлене питання свободної, за своїми власними думками, а відповідно до тону, в якому їм питання ставиться. На питання, поставлене спокійним тоном, запитана людина відповідає одно, а на те саме питання, поставлене, наприклад, нападливим тоном, часто відповідає щось зовсім інше.

Отже чи погляди, зясовані місячником „Форчен“, справді погляди американців, чи може лише погляди редакції, добути таким тоном?

ДИКТАТОРИ І ДЕМОКРАТІЯ.

Віцеадмірал американської флотії, Ейтс Стерлінг, говорив на конференції „Ветеранів чужинських воєн“ у Бостоні, що беззачинство Злучених Держав вимагає побиття диктаторів. Щоб їх побити, треба Америці, на його думку, не відкладати приступлення до війни проти диктаторів, а вступати до війни з самого початку.

Щоправда, він спирає свою думку на аргумент, що, мовляв, Англія й Франція обороняють Атлантичний океан для американських інтересів, але говорив рівночасно про Англію й Францію як про демократії, а про Німеччину й її союзників як про диктатури.

Що державні інтереси важна справа, відомо, але чи так само важне це, як правиться держава? Чи малаб Америка вести інакшу політику, якби так Англія й Франція були диктатурами, а Німеччина й Італія демократичними державами, але кожна з них ставилася до державних інтересів Америки таксамо, як вони ставляться нині?

ДАЮТЬ КУШАТИ.

З огляду на наближаючуся війну в одній ліведезно-американській республіці заборонено видавати газети якоїнебудь мовою, хіба лише офіційною мовою краю.

У Франції з огляду на наближаючуся війну дозволяється говорити телефоном лише французькою мовою.

В Америці уряд задержав виліз пасажирського корабля на цілу добу, спричиняючи цим корабельній фірмі певну шкоду на багато тисяч доларів. Як мотив уряд подав можливість війни та можливість, що, впливши з порту як пасажирський корабель, він може переміститися на воєнний.

Такі події відкривають очі на границі, до яких може посуватись уряд на випадок справжнього вибуху війни.

ПОЗА НАЦІОНАЛЬНИЙ СТРИ.

Розхвалюється большевицький комісар на Світовій Виставі в Нью-Йорку, що, мовляв, у совєтській Росії живуть з собою щасливо різні національності.

Рівночасно газети описують у своїх депешах з Москви збори „совєту національностей“. Підкреслюють, що послі різних національностей одні в сової національні костюми. Декому це моглоб видатися доказом, що правду говорить виставовий комісар.

Одначе хто знає історію ін-

ЗАХОДОМ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ: 86, 403, 404, 406, 407, 410 з OLYPHANT, PA.; 43 з SIMPSON, PA.; 185 з MAYFIELD, PA.; 311 з JESSUP, PA.; 402 DURYEA, PA.; 405 з DICKSON CITY, PA. 1 409 з DUNMORE, PA.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ СОЮЗОВІ ЗБОРИ В НЕДІЛЮ, 10. ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER 10, 1939)

в 3-тій годині пополудні

В ДОМІ У. Н. СОЮЗУ, ПІД Ч. 202-206 GRAND ST., OLYPHANT, PA.

На ці збори повинні явитись конечно всі члени й урядники вище згаданих відділів. На зборах буде присутній ОРГАНІЗАТОР В. ЗАГАЄВИЧ, і від нього коаний член матиме нагоду довідатись про такі факти, які є корисні й повчальні для старших і для молоді. Організатор докаже фактами й цифрами, чому для нас, українців, немає кращої організації понад У. Н. Союз.

Члени з класи Т., або навіть ті члени з класи Т. що вже перейшли на безплатне продовження або виплачене забезпечення, повинні мати грамоти за собою на зборах.

О. ЗАПОТОЧНИЙ, гол. радний У. Н. Союзу.

ших держав, може легко пригадати собі, що й в австрійським парламенті по революції 1848. року засідали послі різних національностей у своїх національних костюмах. Одначе національності Австрії тоді не жили щасливо ні з собою ні з урядом.

Якби так замість говорити про свободу носити українські шавари, спитались: а скільки грошей видано в Україні на українську книжку й газету?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ІОНКЕРС, Н. І.

Пошанували І. Мигальчика, абсолютента військової академії у Вест Пойнті.

Іонкерська українська громада може похвалитись тим, що в її рядів, з української крові, виїшов молодий четар (лютенент) американської армії, Іван П. Мигальчик, що покінчив цього року найвищу американську академію у Вест Пойнті. Тепер п. Мигальчик обіждає полудневі стейти, відвідуючи своїх товаришів з академії, а 12. вересня зголошиться до військової служби в Форт Крокет, у стейті Тексас, в 65 полку Прибережної Артилерії.

Українські організації, як подає місцева йонкерська газета „The Herald Statesman“ з 7. серпня б. р., рішили влаштувати в честь молодого американського офіцера бенкет і такий дійсно відбувся в Паркей Гріл при Локвуд евені в

присутності понад 200 осіб з старшого й молодшого покоління.

Четар Американської Армії Іван П. Мигальчик (John P. Migal), абсолютент Військової Академії у Вест Пойнті.

Тостмайстром був місцевий лікар д-р Е. Майчик, також з українського роду, котрий виголосив довшу промову, в якій подав до відомо дещо в тих величезних трудноцях, які мусів перебороти п. Мигальчик, щоб добитись власними силами до того, щоб дістатись до Вест Пойнту, що, як загально відомо, є надзвичайно трудно. А далі підкреслив, що те, що цей молодий хлопець таки добився свого, є доказом, що а-

мериканська земля ще далі є тим місцем, де для молоді стоять відчинені двері до різних осягтів. Парох української греко-кат. церкви св. Михайла, о. М. Кінаш, підкреслив, що молодий американський офіцер є вірним сином своєї церкви і свідомим свого українського походження, відчуває глибоке привязання до народу, з якого походить, до своєї родини і громади, а також говорить добре й українською мовою.

Між тими, що підносили характер молодого четаря і заповідали йому славу кар'єру, були п. Анета Кметь, голова Союзу Українок Америки, і Микола Чолій, що були членами комітету влаштування бенкету. Було багато бесід з боку американських гостей. Між іншим говорили: стейт-ані сенатор В. Ф. Кондон, есемблімен М. Вилсон, есембліменка Джейн Тод, суддя Мартин Фей, предсідник міської ради А. Фіоріло, від американських ветеранів М. Милер і інші. Телеграми надійшли від посади, конгресменів і інших. Бесідники особливо підносили ще заслуги п. Марії Мигальчик, матері молодого четаря, що так гарно виховала сина. Вона сиділа на почеснім місці, серед квітів. Стіл був удекорований американськими й українськими прапорами. При кінці відповіли на привіти і бажання п. Мигальчик англійською й українською мовою, що викликало надзвичайно гарне враження. Були ще співи і танці.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

У XXXV-ЛІТТЯ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ

На п'ятих річних Зборах Союзу Прихильників Національного Музею вибрані члени розглядали потреби Національного Музею, що їх слід заспокоїти чи то в найближчому часі, чи послідовно в найближчих роках. А що ті потреби звязані не тільки з життям і діяльністю самого Музею, але через Музей і з культурним життям нації, то доводиться про них заговорити прилюдно.

Від літ відчуваємо необхідність добре примістити періодичні вистави — чи то поодиноких груп музейних збірок, чи то сьогочасної мистецької творчості. Салі нового будинку НМ були подумані так, щоб вони могли стати за відповідним приспособленням таким приміщеннями. Проте досі НМ такого приспособлення через брак покриття коштів у висоті 1,200 зл. не міг придбати. Іде тут за 300 біжучих м. задіяних прутів і за 300 м. полотна ширини 2 м.

Вистави дрібних предметів книжкої доби, мистецького виробництва, пам'яток козаччини й доби відродження, мініатюри та прикраси рукописів і друків, носії й побуту — лютребують відповідної обстанови шаф і габелот при значній кількості скла на загальну квоту 3,000 зл.

Деякі частини збірок НМ вимагають значних просторів власних, зокрема мистецтво — і книгознавча книгозбірка, XVIII. і XIX. вв. та новітня доба. Тому розбудова НМ у первісному плані була подумана на 4,000 кв. м. площини підлоги, з чого на старий будинок припадає 750 м. А що набудовано 750 м., отож нині до забудови лишається 2,500 кв. м. У найближчій будучині надбудова старого будинку і добудова третього крила, все квотою 160,000 зл., моглоб поширити музейну площу на 1,000 кв. м. В одержаних таким робом просторах можливо булоб розгорнути вистави XVIII. в., різьби і народного мистецтва. На дальші літа остало би до будови ще 1,500 кв. м.

Одначе й найбагатші збірки з найкраще виведеними й вишарженими просторами не можуть виступити в потрібному виді без живої співпраці добре підготованих і вишколених фахівців у поодиноких групах музеології. Питання про відповідне число фахових співробітників Музею тісно звязане з його економічним станом і пливкою дохідністю на удержання відповідного числа співробітників. Під теперішню хвилину відношення зародового капіталу, дрімщеного у чиншових домах Музею, становить ледви 1/5 частину асього нерухомого майна Наукової Фундації. Первісна вартість чиншових домів 153,000 корон має дати дохід на удержання збірок, що приміщені в домах вартості 400,000 зл., та на яких ведення за 35 літ вивиложено 260,000 зл. Очевидно, що дохід із чиншових домів даної вартості не може покрити навіть нормальних видатків Музею у щорічній висоті коло 18,000 зл., не то коштів удержання співробітників, яких число з природи річи мусить зростати. Отож вартість чиншових домів Музею мусить бути побільшена до квоти яких 400,000 зл.

Союз Прихильників Національного Музею, не зважаючи на свою найширшу охоту і гаряче бажання допомогти Музеєві якнайбільшими квотами річних влат, за час своєї діяльності від розбудови Музею в 1930 р. зміг по кінець 1938 р. зложити на покриття природних потреб Музею всього 40,000 зл., а саме зібраних 25,000 зл. на розбудову і власних складок 15,000 зл. на закупня.

В часі дискусії над засоба-

ми, як збільшити поміч Союзу на потреби НМ, стверджено дуже повільне темпо жертвенности громадянства на потреби Національного Музею, хоч досвід останніх часів показує, що латинича спроможність українського громадянства не є така мала, щоб воно тільки в одній Галицькій Землі на недовгий час не могло добро-вільно окласти квоти, потрібної на загально-національну справу — у висоті 564,200 зл.

Отож у виконанні постанови річних зборів Рада Союзу Прихильників Національного Музею з огляду на вагу справи рішила звернутися до всього загалу Українського Громадянства з ось-таким закликом:

1) З приводу XXXV-ліття діяльності Національного Музею Рада СПНМ запрошує українських Громадян і заможніші Установи зголосити у секретаря СПНМ (вул. Мохнацького 42) своє приступлення у члени Союзу, внести свої річні вкладки 12—60 зл., для установ 30—120 зл., і дати цим робом Союзіві змогу набути для Національного Музею намічені збірки українського мистецтва.

2) На заспокоєння потреб НМ та відповідну репрезентацію назовні великих цінностей української культури, збережених у музейних збірках, Рада СПНМ прохає Українське Громадянство зложити на конто Союзу Прихильників НМ у Львові в Земельному Банку Гіпотечному у Львові, або на конто чекове ЦКО Національного Музею ч. 511-867 дар у якійсь грошовій висоті, або в самому Музеєві цінними предметами немусейної вартості на дальшу розбудову Національного Музею.

3) Причинитися до збільшення готівково обороту в Музеєві якнайчисленнішими відвідуваннями всіх музейних вистав,

набуванням для книгозбірень музейних видань про мистецтво й культуру українського народу і таким робом дати Музеєві змогу продовжувати на-жово-видавничу діяльність та побільшати число наукових співробітників.

За Радю Союзу Прихильників Національного Музею у Львові:

Іван Єпископ-Помічник, предсідник; Михайло Терлецький, заступник предсідника; о. Олекса Базюк, скарбник; Іларіон Свеніцький, секретар; Михайло Балаким, член Ради; Іван Філіпович за РСВК, контролор; Михайло Лазорко, за Народ-но Торговлю, контролор.

ОЛ. ЛУГОВИЙ

(Олександр В. Овруцький-Швабе)

ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ (ВІРА БАБЕНКО)

Ця повість з часів останньої революції в Україні й повстанської війни проти Москви була вже друкована в „Свободі“ в літі 1938. року під заголом „За Україну“. Тепер вона появилася окремою книжкою під цим новим заголовком, щоб заспокоїти полит за цю прецікаву повість про незабутню героїку боротьби проти большевицьких катів.

Повість оповідає про героїські події справжньої людини, Віри Бабенко, провідниці повстанських загонів.

Книжка прикрашена портретом героїні.

Ціна 1 доларя. Замовляйте:

„СВОБОДА“ 81-83 Grand St., P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

В пеклі.

— Як іще-раз поступиш незгідно з певальним ре-зультатом, то за кару вишлю тебе на землю!

УВАГА, НЮ ЙОРК ДОЛИНА МІСТА!

ПОВІДОМЛЕННЯ

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ШКОЛА при укр. прав. парохії св. Володимира в Нью-Йорку, 334 1st 14. вулиця, повідомляє всіх інтересованих, що ВПИСИ ДІТЕЙ до школи будуть відбуватися від 5. до 9. ВЕРЕСНЯ ц. р., між 5. і 7. год. вечорами в шкільній салі.

ПРАВИЛЬНА НАУКА розпочнеться в ПОНЕДІЛОК, 11. ВЕРЕСНЯ ц. р.

Навчання української мови, історії та географії України й співу веситьме вчитель п. Юрій Татарів.

Проситься родичів, котрі мають дітей у шкільному віці, привести їх до нашої школи.

Шкільний Комітет.

УКРАЇНСЬКА ПАРОХІЯ СВ. О. НИКОЛАЯ В МАНАНОУ CITY, PA.

БАЗАР

В ДНІХ 1, 2, 4. ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER 1, 2 & 4, 1939)

Проситься всіх Союзовців і Парохіян з поближчих місцевостей і околиці прийти якнайчисленніше, а побачити багато цікавих річей. Базар відбувається коло самої церкви.

ЛІКУВАННЯ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ

Недуги крові, шкіри, нервів, загальну слабкість, недуги шлунка й кишків, гемороїди („пайди“) і інші застудженні відходою кишків, нирок, міхура й інші хронічні слабости мужчини і жінки лікується успішно. Лікується мене полади з довіром. Дайте мені нагоду пояснити вам наш стан без ніякого зобов'язання з вашого боку. Розсідати крові й урини, лучі екс. Умірковані ціни. Умовини догідні.

(ЕКЗАМІНАЦІЯ ДАРОМ) DR. L. ZINS, 110 EAST 16th STREET, (між 4. Еве. і 17th Ірвінг) NEW YORK, N. Y. (ордиує 27 літ) ГОДИНИ від 10. рано до 8. ввечір. У неділі: від 10. до 2. попол.

ШИФКАРТИ

на найбільшій та найкращій кораблі на всі прогулянки і то до всіх країв. Виготовляємо всі документи, потрібні до подорожі — паспорт, візи, пермити, афішети, пенсії, і тому наш пасажир не мав ні клопотів в дорозі.

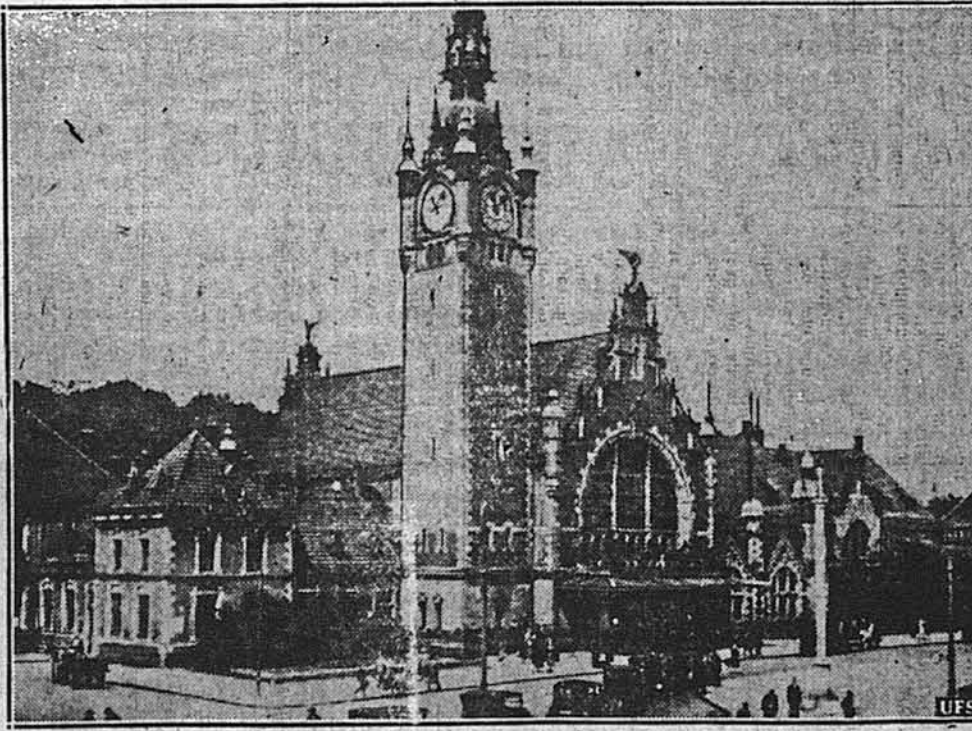
ДОЛЯРИ посилано до всіх країв ПОСПІШНО І ТЕЛЕГРАФІЧНО і виплачуємо на останній почті під повною гарантією. ПОМАГАЄМО негальним легалізуватися відповідно до нових законів.

ПОЛАГОДЖУЄМО СТАРОКРАЄВІ СПРАВИ відповідно до теперішніх обов'язуючих законів в краю. Контракти, повномовства, акти дарювання, довільні скрипти і всі інші документи.

Продаємо ДОМИ та різні бізнеси по дуже приступних цінах. Голоситься у всіх справах до нашого НОТАРІАЛЬНОГО БЮРА по сомні поряди та ретельну обслу.

S. KOWBASNIUK

277 R. 10th STREET, (між 1-ою і Евею А.), NEW YORK, N. Y.

КЛЮЧЕВА СТАЦІЯ.

Центральна залізнична станція в Данцігу, котру захопила була нацистична поліція, щоб не дати польським митовим і злізничним урядовцям у Данцігу виконувати свої обов'язки. Польща все добивалася контролю данцігських залізниць.

ЗАПРОСИНИ НА ОСІННІЙ

РАДІО БАЛЬ-КОНТЕСТ

котрий відбувається

В БАЛЕВІЙ САЛІ WEBSTER HALL, 119 EAST 11th STREET, (between 3 & 4 Avenues) NEW YORK, N. Y. В НЕДІЛЮ, 10. ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER 10, 1939)

Початок у годині 5. пополудні.

До танців буде пригравати побільшена оркестра П. Снігура. КОНТЕСТ КОЗАЦЬКИХ ТАНЦІВ ПОЧНЕТЬСЯ В ГОДИНІ 9.

Для гостей буде роздано 10 цінних нагород. Також будуть без перерви показувати рухомі образи з різних підприємств, зібрані в околиці Нью-Йорку, як: Прогулянки в День Матері, День Провидіння, Пляжні Тов. ім. Шевченка, 850-літній роківний хрещення України, встановлення нових баг на церкві св. Володимира в Нью-Йорку, — і нові фільми для дітей. (Фільми будуть іти на балюні).

СПЕЦІАЛЬНА АТРАКЦІЯ: УКРАЇНСЬКІ АРТИСТИ З БРОДВЕЮ, КОЗАК КИБАЛКА. Всіх Українців з близької і далеко запрошує на цей РАДІО БАЛЬ-КОНТЕСТ Бальний Комітет.

Kozak "Kibalka" will dance at the SURMA RADIO BALL.

THE U. N. A. BASEBALL LEAGUE

THE WILKES-BARRE TEAM—EASTERN CHAMPIONSHIP WINNERS
INDIVIDUAL BATTING AVERAGES

	Games	At bat	Runs	Hits	2-base hits	3-base hits	Home runs	Runs batted in	Strike outs	Bases on balls	Stolen bases	Sacrifice hits	Percentage
H. Hrenenko, lf	8	26	7	15	3	1	0	7	1	2	2	0	.577
P. Elko, 3b	4	15	9	7	2	0	1	7	0	0	2	3	.467
M. Sluzar, p	11	29	13	13	1	1	0	4	3	3	1	0	.448
W. Proch, cf	10	40	15	17	4	1	0	10	7	2	12	1	.425
Z. Skwarlo, ss	4	13	3	9	0	1	0	2	1	1	1	0	.385
C. Zarycz, lf, 2b	0	34	6	9	0	2	0	7	4	2	2	1	.375
J. Katulka, ss, 3b	12	50	18	17	2	0	0	6	4	5	2	2	.340
H. Tramelak, c	8	15	2	5	1	0	0	2	4	3	1	1	.333
M. Swokla, rf	10	34	13	11	5	0	0	4	3	2	0	2	.324
M. Leciston, rf	8	10	12	3	0	0	0	2	4	2	1	1	.300
S. Lucas, p	8	21	4	6	0	0	0	8	3	3	3	2	.286
A. Kozemka, c	11	35	5	8	1	0	1	7	5	3	3	3	.239
J. Hawryshko, 1b	10	34	12	7	3	2	0	10	6	7	2	2	.206
M. Narbecki, 2b	12	29	7	4	0	0	0	4	18	11	4	3	.138
M. Lockman, rf	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	.000

Totals: 386 116 127 22 8 2 77 59 44 39 23 329

INDIVIDUAL FIELDING AVERAGES

	Put outs	Assists	Errors	Total chances	Percentage
M. Sluzar, p	11	16	0	27	1.000
C. Zarycz, lf, 2b	8	2	0	10	1.000
H. Hrenenko, lf	4	1	0	5	1.000
M. Narbecki, 2b	43	0	1	44	.977
A. Kozemka, c	104	11	3	118	.975
J. Hawryshko, 1b	55	1	2	58	.966
W. Proch, cf	12	0	1	13	.923
S. Lucas, p	23	23	7	53	.868
J. Katulka, ss, 3b	43	16	6	65	.829
P. Elko, 3b	3	5	2	10	.800
M. Swokla, rf	4	0	2	6	.667
Z. Skwarlo, ss	2	4	3	9	.667
M. Leciston, rf	2	0	2	4	.500
M. Lockman, rf	0	0	1	1	.000

Totals: 286 90 32 408 .922

ЦІКАВІ ВИКОПАЛИНИ
В ШВЕЦІЙ І МЕКСИКУ.

В провінції Скандія в південній Швеції викрили передісторичний гроб, як припускають, зперед 5,000 років. В цьому гробі знайшли досконало законсервовані скелет чоловічини, предмети до полювання й ловлі риби та камінний топір.

„Мексиканський Музей Істо-

рії" отримав два великі різьблені камені, що їх знайшов американський учений д-р Стерлінг під час своєї наукової виїздки в глибини степу Веракруз. Д-р Стерлінг прибув до Мексика як репрезентант Бюро Етнологічних Дослідів і Географічного Товариства з Вашингтону, для переведення розшуку на території Мексика. По скінченні своєї подорожі переслав до згаданого музею знайдені предмети разом з докладним звідомленням. Що торкається знайдених каменів, то вони є великих розмірів і вкриті різьбами й написами мовою „маїв". На одному камені вирізана в гієрогліф мови „маї" така дата: 16.6.16.18. Ця дата означає 34 рік перед народженням Христа. На думку вчених, це найстарша дата, що її досі знайдено на пам'ятниках культури маїв. Цей камінь походить з доби, що попереджувала розвиток держави маїв. Про цю добу маємо дуже темні відомості. На

другій стороні каменя є рисунок якогось божества. Значить кажуть, що ці камені мають велике археологічне значіння.

ВБИВСТВО І САМОГУБСТВО
З МИЛОСЕРДЯ.

В неділю, 18. червня рано, розігралася страшна трагедія в помешканні старого 68-літнього кравця Едмунда Манда в Лодзі, який лежав від кількох років у ліжку паралізований. В нього панувала страшна нужда. До того в останньому часі він ще онімів, бо недуга підточувала далі знеможений організм. Нещасливий кравець просив кількох кротко свою дружину, щоб змилосердилась над ним і позбавила його життя. Під впливом намов свого чоловіка і страшною нужди 64-літня Марія придбала револьвер і застрілила під час сну свого чоловіка минулої неділі рано. Опісля положила до ліжка і сама стрілила собі у груди, щоб скінчити самогубством. На відгомін стрілів прибігли сусіди, заalarmували лікаря, який наказав відвезти нещасну жінку до шпиталю. Її стан безнадійний.

Епоха.

— Інформували мене, що ви маєте гарні образи.
— Так.
— З якої епохи?
— З тих часів, коли я ще мав гроші.

В оптика.

— Попрошу окулярів.
— Далекозорі, чи короткозорі?
— Прозорі.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

В понеділок, 21. серпня 1939, помер член Бр. св. Іа. Хрестини, від 230. У. Н. Союзу, в Йоністані, Огайо.

ІЛІЯ САГАЛЬ.

Покійний родився 23. липня 1873. в Городку, пов. Лиско, Галичина. Помер по тяжкій недугі, через котру мучився 3 1/2 року в Mahoning County Home на спину.

Похорон відбувся 24. серпня при участі членів. Похороном займався Братство, бо небажало тут не мав жадної родини і у краю теж всі вимерли. Помер, проживши 64 роки, з того в Америці 35 років.

Нехай аїлля земля буде йому пером!

Уряд Братства, від 230.

Д-р С. ЧЕРНОВ

● Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров
● Аналіз крові для подружжого садовиття.

223 SECOND AVE., cor. 14th ST.
NEW YORK CITY, Room 14.
Gramercy 7-7697

Офісові години 10—8; неділя 11—2
Жінка-доктор до обслуговування.
X & Флюороскоп.

Подорожі до

● ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ.
● РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Пересичка грошей.
Бізнес й Дина на продаж.
Аскурація рійного роду

Нотаріальні акти й старокравці справи полагодує:

ПЕТРО БАРТКІВ

Real Estate & Insurance Broker
Notary Public.

309 EAST 14th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Phone: ALgonquin 4-8254.

БОЛІНІГ

Рани на ногах, опухлі ноги, набрялі жила, болочі ноги, флебіт (запалення жила), запалення або болочі коліна чи кістки і ревматичні ноги успішно лікуємо новими європейськими методами без операції.

Офісові години: щоденно від 1 до 6 вечір, в понеділки і четверги від 1 до 8:30 вечір. Немає урядових годин у неділі.

Говоримо українською мовою.

Dr. L. A. BENLA

320 W. 86 St., New York, City
Близько Бродвею.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СПЕЦІАЛІСТ.

ГІРСЬКИЙ ЧАЙ НА ГРУДИ

(PECTORAL)
Цей славний європейський природний препарат призначають передовсім тим, що терплять на апетити КАШЕЛЬ І ЗАДУХ.

Ціна \$1 за пакет. Посилайте замовлення до:

Mrs. GRETA LESKOVAR
507 E. 73rd St., New York, N.Y.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ
ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ

ЧАСОПИС „СВОБОДА“

НАЙНОВІШІ СТІННІ КАЛЕНДАРІ НА 1940 РІК

Величина 15x20

Наталка Полтавка.

Гетьман Іван Мазепа.

За Україну

1918 Листопад

ЦІНА КАЛЕНДАРІВ:

1 до 4 по	25 ц.	50 до 99 по	13 ц.
5 " 11 "	20 "	100 " 249 "	10 "
12 " 24 "	17 "	250 " 499 "	9 "
25 " 49 "	15 "	500 " 1000 "	8 "

В нас є великий склад ріжних роду календарів і святничих карток. Агенти, склепари й всі інші хай пишуть по безплатній каталог до:

UKRAINIAN BAZAAR, 2249 Grayling Av., Detroit, Mich.

BATES & ANDERSON

ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ

HUDSON, N. Y.

ТЕЛЕФОН: 172

Католицький асистент.

ПРИЯТЕЛІ

Ми переконалися, що як тільки хтось має з нами до діла, зараз стається одним з наших багатьох приятелів.

Це діється тому, що ми обслуговуємо людей уже довгі роки і завжди стараємося, щоби зеднати собі якнайбільше приятелів серед усіх тих, котрим ми даємо услугу.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON

FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25 St., Bayonne

Phone: Bergen 4-5989 Phone: Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

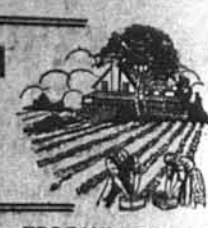
Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5989 Bayonne 3-0540

ФАРМИ

НА

ПРОДАЖ

ФАРМА НА ПРОДАЖ АБО НА ОБМІНУ ЗА ДІМ. 150 акрів. Земля добра, без каміння. Подостатком дерева. Вода для риболовства купання. Положена в самому селі. Дім великий, новий, 8 кімнат. Все модерне. Народна й вища школа в селі. Довкола багато фабрик. Велика барна на 13 корів. Всюди електричне освітлення. 202-4

Mr. KUTMA SUSECK,

P. O. Box 12, Central Village, Conn.

WM. TROYANOWSKY

Dealer in Frigidaire (Made by G. M.)

MAYTAG WASHERS, RADIOS,

SINGER'S SEWING MACHINES

SALES — SERVICE — REPAIRS

(Найкраще налаштування і продаж.)

129 S. LEMICH AVENUE,

Phone 378 R. FRACKVILLE, PA.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,

ХІРУРГ І АКУШЕР

321 E. 18th STREET,

between 1st and 2nd Avenues,

NEW YORK, N. Y.

Tel. GRAMERCY 5-2410.

Урядові години: рано від 10 до

12. Вечір від 6 до 8, а в неділі

рано від 10 до 12.

Д-Р МИХАЙЛО ЯНКОВИЧ

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР-ХІРУРГ

Урядові години:

Від 1—3 пополудні і від 6—8

вечір. Н. неділі згідно з умовою.

718 SO. 17th ST., NEWARK, N. J.

(near Springfield Avenue)

Tel. Essex 3-4468.

ЗАНЕДБАНІ ХРОНІЧНІ НЕДУГИ

доводять до безпартірного терпіння.

Аналіз крові, луги „Екс“

аналіз сечі, медична екзамінація

ПО НИЗЬКІЙ ЦІНІ

запечнують удачну діагнозу.

Ревматичні стани, „Гей флер“, астма,

кломити відходою кишків, піхури,

залоз і нирок лікується модерними

способами. — ПОРАДА ДАРОМ.

DR. DERUNA

128 East 86th St., New York City.

Кожного дня від 10—2 год.

і від 4—9. У неділі від 10—2.

Особна ждальня для жінок.

Особна ждальня для жінок.

Особна ждальня для жінок.

Особна ждальня для жінок.

Особна ждальня для жінок.

Особна ждальня для жінок.

Особна ждальня для жінок.

Особна ждальня для жінок.

Особна ждальня для жінок.

Особна ждальня для жінок.

Особна ждальня для жінок.

Особна ждальня для жінок.

Особна ждальня для жінок.

Особна ждальня для жінок.

Особна ждальня для жінок.

Особна ждальня для жінок.

Особна ждальня для жінок.

Особна ждальня для жінок.